

© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

ДРТ–2018 г.
Грамадазнаўства

Варыянт змяшчае 50 заданняў і складаецца з часткі А (38 заданняў) і часткі В (12 заданняў). На выкананне ўсіх заданняў адводзіцца 90 мінут. Заданні рэкамендуецца выконваць па парадку. Калі якое-небудзь з іх выкліча ў Вас цяжкасць, перайдзіце да наступнага. Пасля выканання ўсіх заданняў вярніцеся да прапушчаных. Будзьце ўважлівыя! Жадаем поспеху!

Частка А

У кожным заданні часткі А **толькі адзін** з прапанаваных адказаў з'яўляецца правільным. У бланку адказаў пад нумарам задання пастаўце метку (×) у клетачцы, якая адпавядае нумару выбранага Вамі адказу.

A1. Уласцівасць чалавека, якая мае біялагічную прыроду, – гэта:

- 1) імкненне да самарэалізацыі;
- 2) уменне ствараць культурныя каштоўнасці;
- 3) патрэбнасць у ежы, вадзе, адпачынку;
- 4) здольнасць творча відазмяняць навакольны свет.

A2. Характар чалавека:

- 1) з'яўляецца прыроджанай рысай асобы;
- 2) застаецца нязменным на працягу жыцця;
- 3) складваецца ў першы год жыцця;
- 4) фарміруецца ў працэсе жыццядзейнасці.

A3. У 80-я гг. XX ст. у найбольш развітых краінах свету пачаўся пераход да новага тыпу грамадства, якое называецца:

- 1) індустрыяльнае;
- 2) інфармацыйнае;
- 3) гуманнае;
- 4) тэхнагеннае.

A4. Паняцце *эмпатыя* абазначае:

- 1) прынятую асобай неабходнасць падпарадкоўвацца грамадскаму прадпісанню;
- 2) скрыты ўплыў на чалавека з мэтай ажыццяўлення сваіх намераў;
- 3) здольнасць чалавека да шчырага суперажывання, імкненне падзяліць чужы боль;
- 4) страх перад чужымі поглядамі і звычаямі, непрыязнасць ці нянавісць да іх.

A5. Мараль і права, якія ажыццяўляюць рэгулюючае ўздзеянне на грамадства, з'яўляюцца прыкладамі праяўлення функцыі культуры:

- 1) нарматыўнай;
- 2) адаптыўнай;
- 3) інтэграцыйнай;
- 4) камунікатыўнай.

A6. Прыхільнікі каштоўнаснага падыходу лічаць культурай:

- 1) свет створаных людзьмі рэчаў, адрозны ад прыроднага быцця;
- 2) сукупнасць усіх вынікаў чалавечай дзейнасці;
- 3) сукупнасць лепшых, найбольш значных тварэнняў чалавека;
- 4) уменне разумець і тлумачыць тэксты Свяшчэннага Пісання.

A7. Укажыце адказ, абодва элементы якога НЕ адносяцца да стадый развіцця чалавецтва па У. Растоу.

а) традыцыйнае грамадства	1) а, б
б) перыяд зруху	2) б, е
в) пераходнае грамадства	3) в, д
г) феадальнае грамадства	4) г, е
д) перыяд сталасці	
е) полікультурнае грамадства	

A8. Сутыкненне людзей, якія маюць узаемавыключальныя мэты і рэалізуюць іх на шкоду іншым, – гэта:

- 1) унушэнне; 2) дыпламатыя; 3) канфлікт; 4) перакананне.

A9. Адметнай рысай малой сацыяльнай групы з'яўляецца:

- 1) наяўнасць спецыфічнай мовы зносін паміж членамі групы;
2) непасрэдны асабісты характар зносін паміж членамі групы;
3) існаванне ў маштабах усяго грамадства;
4) падабенства ладу жыцця і мыслення членаў групы.

A10. Маніпулятыўныя зносіны заснаваны на:

- 1) даверлівых адносін да намераў партнёра;
2) аўтарытарнай, дырэктыўнай форме ўздзеяння на чалавека;
3) прытрымліванні пэўных этычных правіл;
4) утоеным уплыве на чалавека з мэтай дасягнення сваіх намераў.

A11. Выберыце варыянт, у якім правільна суаднесены функцыя сям'і і яе характарыстыка.

А) гаспадарча-бытавая	1) атрыманне ў спадчыну сямейнай маёмасці
Б) эмацыянальна-псіхалагічная	2) навучанне дзяцей
В) выхаваўча-рэгулятыўная	3) фарміраванне пачуцця бяспекі і душэўнага камфорту
	4) нараджэнне дзіцяці

- 1) А1Б3В2; 2) А3Б4В1; 3) А4Б1В2; 4) А1Б2В3.

A12. Сучасныя нацыі фарміраваліся ў перыяд:

- 1) узнікнення дзяржавы;
2) станаўлення капіталістычных адносін;
3) зараджэння феадальнага грамадства;
4) разлажэння рода-племянных адносін.

A13. Выява, прыведзеная ніжэй, адлюстроўвае сферу эстэтычнай дзейнасці:

- 1) эстэтыка працы;
2) эстэтыка прыроды;
3) эстэтыка чалавечых адносін;
4) эстэтыка думкі.

A14. Адукацыя ў адрозненне ад іншых інстытутаў духоўнай сферы:

- 1) уключае дакладныя прадпісанні на ўсе выпадкі жыцця;
- 2) з'яўляецца спосабам перадачы ведаў, вопыту, уменняў і навыкаў;
- 3) устанаўлівае аб'ектыўныя факты і законы;
- 4) адлюстроўвае рэчаіснасць у мастацка-вобразнай форме.

A15. Навуковыя даследаванні, якія арыентаваны на рашэнне практычных задач, называюцца:

- 1) гуманітарныя;
- 2) фундаментальныя;
- 3) прыродазнаўчыя;
- 4) прыкладныя.

A16. Адсутным элементам у храналагічнай паслядоўнасці ўзнікнення сусветных рэлігій з'яўляецца:

- 1) іўдаізм;
- 2) іслам;
- 3) індуізм;
- 4) сінтаізм.

A17. Кансалідуемая функцыя маралі заключаецца ў:

- 1) вызначэнні для чалавека агульных прадпісанняў у дачыненні да іншых людзей;
- 2) безумоўнай забароне на дзеянні, якія пагражаюць жыццю і здароўю людзей;
- 3) згуртаванні людзей ва ўмовах нестабільнасці і сацыяльных канфліктаў;
- 4) культываванні ў кожным чалавеку пачуцця ўласнай годнасці.

A18. У філасофіі эпохі Адраджэння:

- 1) чалавек абвясчаецца творцам свайго лёсу;
- 2) пануючай становіцца ідэя грамадскага прагрэсу;
- 3) матэрыя прызнаецца першаасновай свету;
- 4) узнікае недавер да розуму, або ірацыяналізм.

A19. Сфера грамадскага жыцця, якая забяспечвае задавальненне патрэбнасцей людзей у жыццёвых дабротах, – гэта:

- 1) эканамічная сфера;
- 2) палітычная сфера;
- 3) духоўная сфера;
- 4) сацыяльная сфера.

A20. Прыкладам першапачатковага спосабу набыцця права ўласнасці з'яўляецца:

- 1) набыццё асабістага аўтамабіля;
- 2) атрыманне ў спадчыну зямельнага надзелу;
- 3) збор грыбоў і ягад у лесе;
- 4) купля нерухомасці.

A21. Адною з асноўных задач рэгіянальнай сацыяльнай палітыкі беларускай дзяржавы з'яўляецца:

- 1) стварэнне высокаэфектыўнай прамысловай вытворчасці;
- 2) укараненне энерга- і рэсурсазберагальных тэхналогій;
- 3) павышэнне прадукцыйнасці кармавой базы жывёлагадоўлі;
- 4) паляпшэнне дэмаграфічнай сітуацыі.

A22. Рынак, вызначаючы аб'ём і структуру вытворчасці, не дапускаючы працяглай перавытворчасці тавараў або іх дэфіцыту, выконвае функцыю:

- 1) стымулюючую;
- 2) рэгулюючую;
- 3) інфармацыйную;
- 4) селектыўную.

A23. Адною з функцый Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь з'яўляецца:

- 1) выпрацоўка адзінай крэдытнай палітыкі краіны;
- 2) выдача крэдытаў індывідуальным прадпрымальнікам;
- 3) распрацоўка праекта дзяржаўнага бюджэту;
- 4) размяшчэнне на дэпазітах грашовых сродкаў насельніцтва.

A24. Для экстэнсіўнага тыпу эканамічнага росту характэрна:

- 1) сістэмная перабудова ўсёй вытворчасці;
- 2) удасканаленне арганізацыі вытворчасці, працы, кіравання;
- 3) укараненне ў вытворчасць дасягненняў навукова-тэхнічнага прагрэсу;
- 4) уцягванне ў вытворчасць дадатковых эканамічных рэсурсаў.

A25. Азнаёмцеся са статыстычнымі данымі і выберыце меркаванне, якое найбольш дакладна характарызуе гэтыя даныя.

Год	Кошт спажывецкай карзіны для працаздольнага насельніцтва Рэспублікі Беларусь (у руб.)
2010	575 960
2014	2 639 870
2017	413 руб. 33 кап. (у дэнамінаваных рублях)

- 1) значна павялічыўся набор тавараў і паслуг, даступных насельніцтву;
- 2) павялічылася рэальная заробатная плата работнікаў;
- 3) узрос кошт спажывецкай карзіны;
- 4) паменшыліся сацыяльныя выплаты працаздольнаму насельніцтву.

A26. Шматвектарнасць як прынцып знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь азначае:

- 1) непарушнасць меж;
- 2) мірнае ўрэгуляванне спрэчак;
- 3) адмаўленне ад палітыкі дваіных стандартаў;
- 4) развіццё супрацоўніцтва з усімі рэгіёнамі свету.

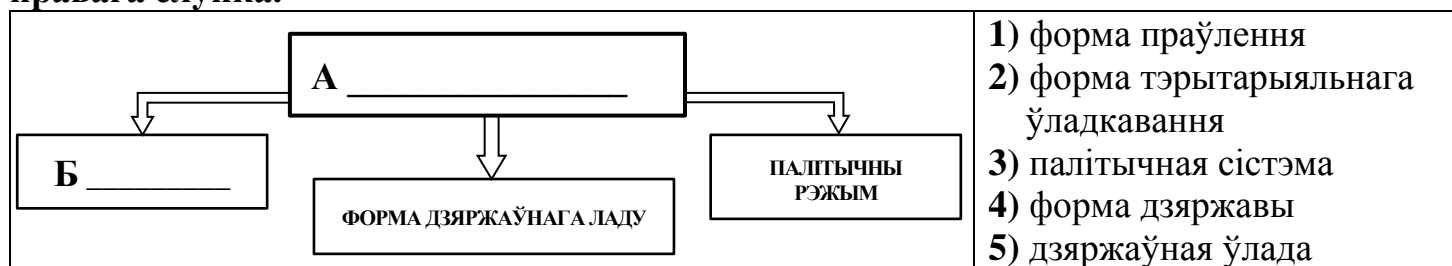
A27. Да найважнейшых прыкмет дзяржавы адносіцца:

- 1) наяўнасць палітычных партый;
- 2) наяўнасць тэрыторыі і меж;
- 3) выбарнасць органаў улады;
- 4) дэмакратычны палітычны рэжым.

A28. Грамадзянская супольнасць як сацыяльная аснова прававой дзяржавы:

- 1) уключае палітычную арганізацыю ўлады і насельніцтва пэўнай тэрыторыі;
- 2) ажыццяўляе ўнутраную і знешнюю палітыку ад імя ўсяго грамадства;
- 3) уяўляе сабой самакіравальныя групы людзей, якія сфарміраваліся добраахвотна, аб'яднаныя агульнымі інтарэсамі;
- 4) забяспечвае функцыянаванне грамадства як цэльнага арганізма.

A29. Выберыце правільны варыянт запаўнення схемы, выкарыстоўваючы даныя правага слупка.

- 1) А5Б1; 2) А4Б2; 3) А4Б1; 4) А3Б2.

A30. Укажыце правільнае сьуджэнне аб працэсе глабалізацыі.

- 1) У выніку глабалізацыі ліквідуецца разрыў ва ўмовах жыцця насельніцтва развітых краін і краін, якія развіваюцца.
- 2) У эканамічнай сферы глабалізацыя праяўляецца ў росце ўплыву транснацыянальных карпарацый.
- 3) Глабалізацыя суправаджаецца ростам дабрабыту насельніцтва ва ўсіх рэгіёнах свету.
- 4) Глабалізацыя праяўляецца выключна ў палітычнай сферы.

A31. Права як рэгулятар грамадскіх адносін:

- 1) узнікла разам з грамадствам;
- 2) мае ўсеагульны ўніверсальны характар;
- 3) гарантуецца мерамі дзяржаўнага прымусу;
- 4) вызначае духоўнае развіццё чалавека.

A32. Паводле сямейнага заканадаўства Рэспублікі Беларусь непаўналетняе дзіця мае права на:

- 1) маёмасць бацькоў;
- 2) вызначэнне грамадзянства;
- 3) распараджэнне ўласнасцю бацькоў;
- 4) маёмасць, атрыманую ім у дар.

A33. Да органаў юстыцыі ў Рэспубліцы Беларусь адносіцца(-яцца):

- 1) міліцыя; 2) суды; 3) аддзелы ЗАГС; 4) пракуратура.

A34. У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь выбары з'яўляюцца прамымі, таму што:

- 1) дэпутаты выбіраюцца грамадзянамі непасрэдна;
- 2) забараняецца кантроль за волевыяўленнем грамадзян;
- 3) выбаршчыкі маюць аднолькавую колькасць галасоў;
- 4) выбаршчык асабіста вырашае, за каго яму галасаваць.

A35. Вызначце групу правоў, да якой адносіцца права на жыццё, замацаванае ў артыкуле 24 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь:

- 1) палітычныя; 3) сацыяльна-эканамічныя;
 2) асабістыя; 4) культурныя.

A36. Нормы адміністрацыйнага права ў Рэспубліцы Беларусь прымяняюцца да асоб ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў у выпадку:

- 1) выкрадання чалавека;
- 2) прычынення смерці па неасцярожнасці;
- 3) крадзяжу агнястрэльнай зброі;
- 4) наўмысных знішчэння ці пашкоджання маёмасці.

A37. Укажыце правільнае сужэнне.

- 1) Праваздольнасць і дзеяздольнасць грамадзян у роўнай меры звязаны з атрыманнем пашпарта.
- 2) Праваздольнасць юрыдычнай асобы ўзнікае адначасова з дзеяздольнасцю.
- 3) Дзеяздольнасць фізічная асоба набывае з моманту нараджэння, а праваздольнасць – па дасягненні 18-гадовага ўзросту.
- 4) Грамадзянін у адрозненне ад юрыдычнай асобы валодае спецыяльнай праваздольнасцю.

A38. Выберыце адказ, у якім правільна ўказаны абавязкі работніка і наймальніка.

1) абавязкі работніка	а) забяспечваць працоўную і вытворчую дысцыпліну
2) абавязкі наймальніка	б) аформіць заключэнне працоўнага дагавора
	в) выконваць правілы ўнутранага працоўнага распарадку
	г) правесці ўступны інструктаж па ахове працы
	д) забяспечваць здаровыя і бяспечныя ўмовы працы
	е) выконваць тэхніку бяспекі

1) 1вe; 2абгд;

2) 1бге; 2авд;

3) 1абд; 2вге;

4) 1авде; 2бг.

Частка В

Адказы, атрыманыя пры выкананні заданняў часткі В, запішыце ў бланку адказаў. Кожную літару, лічбу пішыце ў асобнай клетачцы (пачынаючы з першай) па ўзорах, указаных у бланку. Адказ у выглядзе слова (некалькіх слоў) пішыце без прабелаў, злучка або іншых раздзяляльных знакаў.

У заданнях В1–В5 адказ запішыце словам у форме назоўнага склону адзіночнага ліку.

В1. Паняцце, якое вызначае чалавека як асобную, адзінкавую істоту і выяўляе яго прыналежнасць да чалавечага роду, – гэта _____.

В2. Тэарэтычны светапогляд, які выкарыстоўвае гранічна шырокія паняцці (катэгорыі) і выбудоўвае развагі і высновы ў адпаведнасці з правіламі логікі, – _____.

В3. Здольнасць чалавека:

- а) уяўляць сабе, як ён успрымаецца іншым чалавекам у працэсе зносін;
- б) карэктаваць уяўленне аб сабе, засноўваючыся на меркаванні іншых людзей;
- в) здзяйсняць самапазнанне ў працэсе зносін – гэта сацыяльная _____.

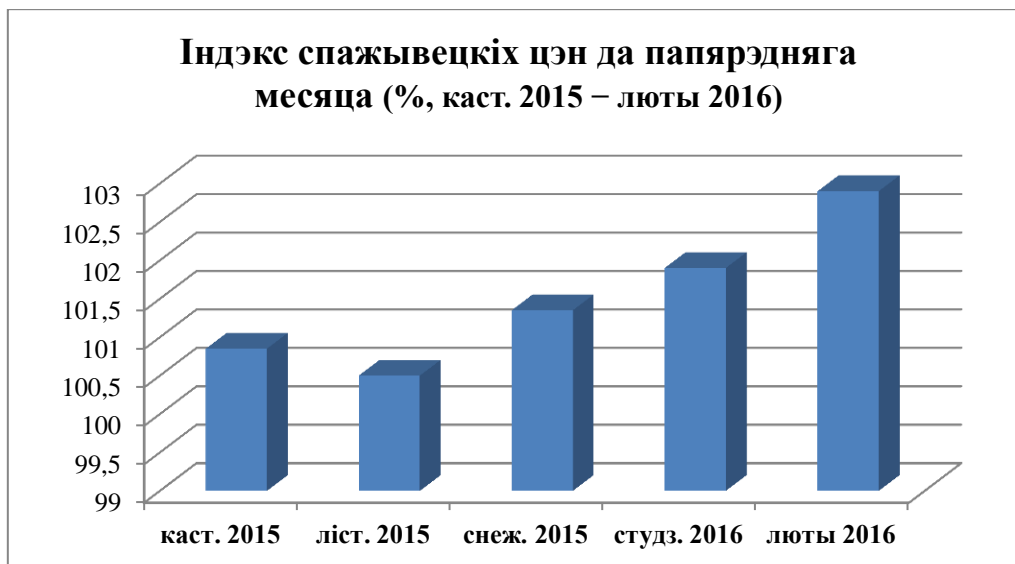
В4. Сацыяльна-эканамічнае паняцце, якое абазначае працэс і вынік:

- а) стварэння новага тавару, аказання новай паслугі;
- б) укаранення новага спосабу арганізацыі вытворчасці;
- в) абнаўлення тэхніка-тэхналагічнага абсталявання, – гэта _____.

В5. Вызначце і запішыце ў бланк адказаў тэрмін, прапушчаны ў фрагменце тэксту рускага фізіёлага І. П. Паўлава.

«...В результате возможных колебаний основных свойств нервной системы и возможных комбинаций этих колебаний должны произойти типы нервной системы... [в количестве] четырех типов особенно резких, бросающихся в глаза, а главное, отличающихся по приспособленности к окружающей среде и по стойкости в отношении болезнетворных агентов... Это и есть главные типы, точно отвечающие древней классификации так называемых _____ людей».

В6. Вызначце эканамічны працэс, праяўленне якога адлюстравана на дыяграме.

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

В7. Адзначце *дзве ўмовы*, якія з’яўляюцца неабходнымі для рэалізацыі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь выбарчага права.

- 1) Рэлігійная прыналежнасць;
- 2) грамадзянства Рэспублікі Беларусь;
- 3) валоданне нерухомасцю;
- 4) узрост не меншы за 18 гадоў;
- 5) сацыяльнае становішча і ўзровень адукацыі;
- 6) наяўнасць мінімальнага працоўнага стажу.

Адказ запішыце лічбамі ў парадку ўзрастання. Напрыклад: 12.

В8. Вызначце *два палажэнні*, якія НЕ адносяцца да функцый палітычных партый у дэмакратычным грамадстве.

- 1) Барацьба за палітычную ўладу;
- 2) выражэнне інтарэсаў пэўных сацыяльных груп;
- 3) ажыццяўленне непасрэднага кантролю за дзейнасцю выканаўчых органаў улады;
- 4) мабілізацыя людзей да ўдзелу ў кіраванні грамадскімі справамі;
- 5) удзел у выбарчым працэсе, вылучэнне палітычных лідараў;
- 6) прыняцце законаў, агульнаабавязковых для грамадзян.

Адказ запішыце лічбамі ў парадку ўзрастання. Напрыклад: 12.

В9. Укажыце *тры паўнамоцтвы* Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

- 1) Разглядае і абмяркоўвае праекты законаў;
- 2) дае згоду на прызначэнне Прэзідэнтам Прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь;
- 3) вызначае структуру Урада Рэспублікі Беларусь;
- 4) выбірае шэсць суддзяў Канстытуцыйнага Суда;
- 5) назначае выбары Прэзідэнта;
- 6) дае згоду на назначэнне Прэзідэнтам Старшыні Канстытуцыйнага Суда.

Адказ запішыце лічбамі ў парадку ўзрастання. Напрыклад: 124.

B10. Устанавіце адпаведнасць.

Функцыя палітычнай сістэмы	Змест функцыі
А) камунікацыі Б) інтэграцыі В) мэтапакладання	1) вызначэнне балансу інтарэсаў розных грамадскіх груп і канструктыўнай лініі дзеянняў для рашэння агульных задач 2) вызначэнне асноўных кірункаў развіцця грамадства 3) устанаўленне законаў, якія кіруюць жыццём грамадства 4) ацэньванне выканання рознымі людзьмі і арганізацыямі устаноўленых норм і законаў 5) ажыццяўленне абмену інфармацыяй паміж рознымі звёнамі палітычнай сістэмы

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Напрыклад: **A2B5B3**. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца наогул.

B11. Дапоўніце схему, выкарыстоўваючы прыведзеныя ў правым слупку даныя.

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Напрыклад: **A2B5B3**. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца наогул.

B12. Устанавіце адпаведнасць.

Раздзел Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь	Змест раздзела
А) I раздзел Б) II раздзел В) IV раздзел	1) утрымлівае паўнамоцтвы органаў дзяржаўнай улады 2) фіксуе асноўныя палажэнні выбарчай сістэмы і рэферэндуму 3) прысвечаны правам, свабодам і абавязкам чалавека і грамадзяніна 4) раскрывае асновы канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь 5) вызначае паўнамоцтвы органаў мясцовага кіравання і самакіравання

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Напрыклад: **A2B5B3**. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца наогул.